

A nevelő munkájával a népnek és az államnak felelős. S elkövetkezik majd egyszer az az idő, mikor — mint *Nietzsche* mondja — minden nevelés lesz; de az elsőnek magukat kell nevelniök. A nevelési tanácsadók is ezek közé az elsők közé tartoznak. A pedagógussal karöltve dolgozik e téren az ideg orvos. Vajjon miért? Miért foglalkozik az ideg orvos a gyermekek nevelési nehézségeivel? A felelet egyszerű: segítség és megelőzés eredményesebb, mint a gyógyítás. Tehát a nevelési tanácsadás megelőzés. Az ideg orvos a gyermeki hibákban olyan tüneteket lát, melyek energiáját a szociális irányba terelik. A nevelési tanácsadás a neurózis és a züllés megelőzéseként hat. Felismeri a gyermek kezdődő aszociális és antiszociális beállítottságát és segíti — az előidéző okok lehető kiküszöbölésével — társas lényévé átalakítani. Ha ez az átállítás sikerült, a későbbi neurózis és züllés útját járhatatlanná tettük (*Credner* első cikke).

Vajjon komolyan kell-e vennünk a nevelési nehézségeket? Hogyan támadnak a nevelési nehézségek? A gyermek, az ifjú tudatosan és öntudatlanul, aktívan és passzívan úgy cselekszik, hogy a pedagógus nevelői szándékait keresztezze, a nevelői befolyásoknak ellenszegüljön, a nevelői munkát megnehezítse vagy lehetetlenné tegye. A nevelési nehézségek tipikus alakjai: a dacosak, a neveletlenek, a verekedők, a züllöttek, a »pojácák«, az iskolakerülők, a rendetlenek, stb., stb. Ha a gyermek neveletlennek tűnik fel, akkor e mögött milieuartalmakat vagy fel nem dolgozott lelki konfliktusokat kell keresnünk. Ha a nevelési nehézségek háttérbe szorulnak, akkor a kritikus korszakon túlesett a gyermek. A nevelési nehézségek vészjelek a nevelő számára. S ki vonakodnék, hogy egy ilyen SOS-jelet ne vegyen komolyan? (*Seelmann* cikke).

Az öröklés és nevelési tanácsadás kapcsolatával ugyancsak *Credner* foglalkozik. Nevelés öröklés dacára? Ez a kérdés így nem helyes. Neveljünk az öröklés lehetőségein belül. A cél: Légy, aki vagy! A nevelési tanácsadó orvosának pozitív feladata, hogy az adott viszonyok határain belül végezze az átnevelést (!) és segítő kezet nyújtson, hogy ezeket a határokat el is érhessük. Az orvos feladatát a szerző itt összetéveszti a nevelő munkakörével.

Seelmann egy másik dolgozatában a nyilvánosság és a tanácsadó intézetek viszonyát kutatja.

A könyv második része a gyakorlati tanácsadással foglalkozik. A sok értékes adalék (21 közlemény) nem alkalmas ismertetésre. Ajánljuk a cikkeket eredetiben való elolvasásra.

Vértes O. József.

Internationale Zeitschrift für Erziehung. 1940., 1—4. szám.

Ennek a tekintélyes folyóiratnak két rendkívül gazdag kettősszáma fekszik előttünk. 1—2. szám. *Nemzeti szocializmus és »Idealizmus«* című első helyen közölt tanulmányában *Bäumler Alfréd* egy általánosan elterjedt téves felfogást igyekszik eloszlatni. Az a körülmény, hogy a nemzeti szocializmus »realisnak« és az »idealizmus« filozófiai ellenfelének vallja magát,

azt a látszatot keltette, mintha minden eszménynek (*Ideal*) híján lenne. Ezzel szemben Bäumler utal rá, hogy a művelt népek nyelvében két párhuzamosan haladó idealizmust különböztethetünk meg: a) az élet gyakorlatából leszűrt idealizmust, amely az önző egyéni hajlamokat magasabb célok alá rendeli, b) a spiritualizmusbeli idealizmust, amelynek Hegel legjellegzetesebb képviselője. Csak ennek szemmeltartásával érthető meg az az idealizmus, amelyről ezúttal szó esik. Hitler Németországának idealizmusa csupán ez utóbbival áll ellentétben, mert az a spiritualista felfogás az egységes valóságot, realitást, két világra bontja szét: a forma magasabb és az anyag alsóbbrendű világára. Ezt az elkülönülést a nemzeti szocializmus nem ismeri el. Az elméleti (spiritualista) idealizmus, amely több mint egy évszázad óta megfertőzte az iskolákat, megfosztja a valódi életet egységétől és oszthatatlanságától. Már pedig az iskola csak akkor fog újjászülni, ha az emberek, akik érdekében buzgólkodnak, nem »kacsintgatnak« kifelé, hogy onnan fogják fel a szellem fuvallatát, hanem elég bátrak ahhoz, hogy magában az iskolában kutassák fel értékét minden követelménnyel együtt. — Ugyanebbe az eszmekörbe tartozik *Wilhelm Theodor* vitacikke egy amerikai pedagógussal ugyancsak Bäumlernek korábban megjelent »*Rasse als Grundbegriff der Erziehungswissenschaft*« c. tanulmánya tárgyában. Wilhelm rámutat az amerikai írónak több rendbeli tévedésére, főleg pedig azt hangsúlyozza, hogy a faj fogalma távolról sem azonosítható az entelechiáéval (amely szerint az ember a tökéletesség állapotát akkor éri el, ha az anyagában rejlő lehetőség szerint kialakítja formáját). — Az olasz oktatásüggyel két cikk foglalkozik. A »*Carta della Scuola*« c. egy Berlinben tartott előadás keretében behatóan ismerteti az 1939-ben létrejött új »integrál fasiszta iskolát«, amely mindenki számára nyitva áll, de nem mindenkít fogad be, hanem csak azokat, akik egy mindeh mellétekintet nélkül foganatosítandó kiválogatás folyamán helytállnak. Ez az egész oktatásügyet forradalmasító iskola 3 alapelvek épül fel: tanulmány, testnevelés, munka. — A másik, olasz nyelvű cikkben *Volpicelli* római egyetemi tanár történeti visszapillantás után a mai olasz tanítóképzés négy évfolyamáról összefoglalva ezt írja: »Nem gyűjteménye a tanítás módjára vonatkozó külső megfigyeléseknek, nem csodálattal telt követése a mintaleckéknek és mintatanítóknak vagy olyanoknak, amelyek ilyen számba mennek; hanem az iskola egész életében való közvetlen és lelkes részvétel: mintegy kutató utazás, amelyben a fiú eleven életében bár elővigyázatosan de bátran mozgunk és az iskola egészével szemben tartozó kötelességünk szellemében cselekszünk«. — A bolgár oktatásüggyről is két német közlemény számol be. Az egyik rövid történeti visszapillantás után főbb vonásaiban ismerteti a mai szervezetet. Az 1937–38. iskolaévben az ország 6,360.500 lakosának rendelkezésére állt 175 gyermekkert, 4702 népiskola, 1881 algimnázium és 111 gimnázium; az egyetemnek 4773 hallgatója, 184 docense és 113 rendes asszisztense volt. A szerző végül megállapítja, hogy a bolgár kultúrát a realiztikus szellem uralja, oktatásügye, amely elméleti és gyakorlati irányban német mintához szegődik, szám és minőség tekintetében állandóan fejlődik. — A másik közlemény nagy elismeréssel szól az ország német iskoláiról, amelyek részben a német-bolgár kereskedelmi szer-

zódések mélyítése folytán, közkedveltséggel találkoznak. Ilyen iskola 5 nagyobb városban van, Szófiában a tanulók létszáma 1936—37-ben 1165 volt. — *Szocialista nevelés Mexikóban* egy amerikai megfigyelő tollából: a sok ezerszámra menő falusi iskola 3 évfolyamával első sorban az analfabetizmus leküzdése ellen irányul. Már erősebb a szocialista irányzat a sajátos középiskolában, amelynek 3 évfolyama a 6 osztályú (városi) népiskolán épül fel. Ennek célja nem annyira ismeretek közlése és értelmi képességek fejlesztése, mint inkább egy kiszemelt kisebbségnek bevezetése az államélet alapvető elemeibe és a hivatásos életbe. A tanulók önkormányzata Dewey szellemében működik. — Német szerző az idevágó gazdag irodalomnak felhasználásával foglalkozik a *francia iskolával a politika szolgálatában*: a kép, amely itt élénk tárul, épenséggel nem megnyugtató, sőt helyenként megdöbbentő. Ugyanettől a szerzőtől (Matthias Schwabe) »*Die französische Auslandpropaganda*« (Berlin 1939) és »*Die französische Schule im Dienste der Völkerverhetzung*« (Essener Verlagsanstalt 1940, 82 lap) címmel még két munka jelent meg erről a tárgyról. (Az utóbbit pontos magyar címmel nekünk is megküldték Berlinből).

Th. Wilhelm cáfolja egy amerikai szerzőnek téves magyarázatát a faj és a nemzeti szocializmus kapcsolatáról. — *Charakterkunde und Jugendkunde* címmel 14 lapra terjedő kimerítő ismertetést és bibliográfiát kapunk a német jellemtan és ifjúságtanulmány mai állapotáról. — A rövid közlemények és híradások számos érdekes adattal szolgálnak nemzetközi alapon.

A 3—4. füzet, élén Fröbelnek egykorú képmásával, e nagy nevelő emlékének hódol az első *Kindergarten* alapításának 100. évfordulója alkalmából. A »*Pestalozzitol. Fröbelig*« c. mélyen szántó tanulmány három egymásba fonódó részre tagolható. Az elsőben a szerző külön-külön vizsgálja és tárja elénk a két nagy nevelő életművét kellően megvilágítva az őket mozgató erőket. A második összehasonlító alapon deríti ki az egyezéseket és eltéréseket; végül a 3. rész a jelen szempontjából értékeli működésüket. Mindegyikük »ősfenomén« volt: a német Svájc szülöttje »szent bolond« és a Németország-zöld szívéből fakadt »gyermekbolond«. Nem egyes munkáik alapján kell őket értékelni, még összes munkáik is csak töredékei életükből leszűrt nagy vallomásaiknak. Mindkettőnek alapélménye a polarításban, a kettősségben gyökeredzik: Pestalozzinál »Isten és világ«, vagy »Isten és ember«, Fröbelnél »Szellem és lélek«, vagy »Isten-természet és Isten«, ami a mindennel való életnek egységesítéséhez vezet (Lebenseinigung). Pestalozzit Bäumler szerint a pedagógia történetében a forradalmár szerep illeti meg, Fröbel nála tovább ment és közelebb áll a mai pedagógiai gondolkodáshoz, az egységpszichológiához: felismerte a gyermeknek minőségbeli mivoltát, míg Pestalozzi a felnőttek szemüvegén a mennyiségbeli különbséghez tapadt. — »*A gyermekkert eszméjének eredete Fröbelnél*« c. cikk Fröbel egyik levele és felhívása alapján a *Kindergarten* elnevezést illetően a következő érdekes vallomást közli: »Nem tudnám megmondani, hogyan jutottam hozzá, a szó egy pillanatra került ki lelkemből, eleinte megütöztetem rajta, majd megörültem neki... Amint Isten védelme és tapasztalt megértő kertészek

gondoskodása mellett a növényeket a természet szellemében egy kertben ápolják, úgy kell itt a legnemesebb növényeket: embereket, gyermekeket az emberiség csírái és tagjaiként önmagukkal, Istennel és a természettel egybehangzóan nevelni...» — *Fröbel az anyák képzéséről*: Fröbel kezdettől fogva a jövő anyák nevelését tartotta szem előtt és amikor azokra az anyákra gondolt, akik egyéb elfoglaltságuk miatt nem tehetnek eleget legszentebb kötelességüknek, megteremtette a gyermekkertben azt az intézményt, amelyben gyermekkertésznők és ápolónők céltudatos kiképzésben részesülhetnek. Azzal, hogy Fröbel felismerte az anyaság jelentőségét, a légnagyobb hállára kötelezte a nőket. A gyermekkert gondolatát három ősforrásból merítette: az életből, illetőleg családból: férfi—nő—gyermek = apa—anya—gyermek (*Ganzleben, Menschendreiklang*), a világképből, végül az anyák és a gyermekek játék közben való megfigyeléséből és értelmes anyákkal folytatott sűrű levelezésből. Első, legmélyebb s mindvégig maradandó benyomásait Holzhausen bárónőtől nyerte, akinek három fiát nevelte; első feleségének megválasztásában is az volt döntő, hogy benne igazi anyát nyerjen a keilhauai intézetében levő gyermekeknek. — *A német gyermekkert 1940-ben*: Fröbel kezdettől fogva hangsúlyozta a gyermekkert német jellegét: *Allgemeiner deutscher Kindergarten, Allgemeine deutsche Erziehungsanstalt Keilhau*. Ez szerinte magában foglalja az általános emberit is. Nem a forma fontos, hanem a lényeg. A nemzeti szocializmus uralma óta a gyermekkertek óriási fellendülést mutatnak, az aratási és falusi gyermekkertek, úgyszintén a forgalmi gyermekkertek (*Betriebskindergärten*) a kor követelményeinek megfelelően újabb területeket hódítottak meg. A mai gyermekkert feladata abban áll, hogy a nép egyetemes érdekében mindenütt és mindig akkor lép fel segítően, amikor erra a családnak és kicsinyeinek szüksége van. — »Az iskolázás előtti nevelés világszerte« címmel *Viktor Franke* rendszeres áttekintést nyújt a genfi Bureaunak »*L'Organisation de l'éducation préscolaire*« c. 1939-ben megjelent monografiája alapján. — Következik két más tárgyú tanulmány: *A zene tanítása Franciaország elemi és középiskoláiban* (a régebbi zeneszám kiegészítéseként) és 11 lapon Hollandia mai oktatásügyének áttekintése a nemzetközi jelentések sorozatában. — Az ismertetések rovata öt új Fröbel-kiadványról számol be. — A vegyes hírek között kettő hazánkra vonatkozik: A gyermek (137. 1.) és nemzeti nevelés a Pester Lloyd nyomán (163. 1.).

kf.

Küster E.: Die nationalsozialistische Weltanschauung als Umbildungsfaktor in der seelischen Lebendigkeit. Hamburg 1940, -r8., 108 l.

A német nemzetiszocialista világnézet átalakító erejét a szerző csupán szűkebb körben a karhatalmi szerepet betöltő »S. A.« alakulatban vizsgálja. Pontosan meghatározva a szerző disszertációjának tárgyát: azt igyekezik kutatásai során megállapítani mennyiben változtatja meg a nemzetiszocialista világnézet az S. A. tagok magatartását, szemlélet és gondolatvilágát és szociális felfogását? Hogyan vált a politikával szemben eddig érzéketlen ember politikai katonává?